

### 1.1.5. Сегрегацията на ромите в обособените квартали и социализацията на децата в тях

През последните години се утвърждава тезата за човека като единна, сложна и динамична система, в която не би могло да се търси доминантата в природната или в социалната му същност. Те се развиват съобразно общите за човека закономерности независимо от своята относителна независимост и самостоятелност. Уникалността на човека е преди всичко в проявите му на социално същество, създадено в процеса на общуване със себеподобните и произтичащите от това особености – мислене, труд, култура, морал, ценности и т.н. Френският социолог Е. Дюркем твърди, че това, което разграничава човека от животното, е съвкупността от интелектуални и морални блага, които се наричат цивилизация (Дюркем 1990:55). Тези закономерности са напълно валидни и за ромите като част от съвременната човешка цивилизация. Ромското семейство, ромската махала и ромското училище са трите основни социализиращи фактора на учениците от ромски произход, които се раждат, растат и възпитават в условията на сегрегирания квартал.

Г. Василев определя социализацията като форма за цивилизовано приспособяване на индивида към ценностите на социалната култура с помощта на механизмите на подражанието, възпитанието (обучението) и мотивацията. В края на краищата социализацията не е нищо друго освен исторически натрупан социален опит и способност на индивида да усвои и използва това неоченимо богатство, за да може успешно да се вгради в системата на социалните отношения и да участва в организирани и неорганизираните форми на групов живот (Василев 1994:90). Авторът определя две направления в развитието на личността, които взаимно се обуславят: идентификация и самоопределение (отчуждение). В онтогенезиса водещо и първопричина за развитието е готовността на индивида (малкото дете) да се идентифицира с други хора, с близко обкръжение. Симптомите на отчуждението (самоопределянето) се появяват в училищна възраст, най-ярко в пубертета и половото съзряване. Всички конкретни форми на двете основни направления в развитието на човешката личност се проявяват и утвърждават като начин на поведение в конкретни социални ситуации и в определени видове дейност.

Според Д. Цветков семейството оказва най-силно влияние в решаващия период на социалното формиране на подрастващите до 13-14-годишна възраст. То е първият кръг на социалното общуване. Точно в него до 13-14 г. възраст става формирането в общи линии на идентитета. То е несравнимо и по емоционалната си наситеност. Общуването в семейството оставя трайни следи върху социалното поведение на неговите подрастващи членове. И пак в него до 6-7 год. възраст се формират нагласи като доверие и недоверие, активност и пасивност, чувство за малоценност или чувство за пригодност, толерантност или агресивност (Цветков 1996:72).

За М. Андреев семейството е първата социална единица (или общност), с която новороденото дете има продължителен контакт и сред която се развиват форми на социално поведение. В семейството става ранната социализация на подрастващите. През това време статусът

*Общуването в семейството оставя трайни следи върху социалното поведение на неговите подрастващи членове*